

Beteckning: Rel C vt 2007:9

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Religionsundervisningen igår, idag och imorgon

En uppsats om hur religionsundervisningen
såg ut, ser ut och kommer att se ut

Johan Liljemark
Juni 2007

C-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionsvetenskap C
Handledare: Juan-Carlos Gumucio

Innehållsförteckning	Sid.
1 Inledning	3
2 Syfte och frågeställning	5
3 Material och metod	6
4 Teori och tidigare forskning	9
5 Bakgrund	10
5.1 Bakgrund till Lgr69	10
5.2 Bakgrund till Lpo94	10
6 Analys	12
6.1 Gårdagens undervisning, innehåll samt Lgr69	12
6.2 Dagens undervisning, innehåll samt Lpo94	14
6.3 Framtidstankar från de intervjuade lärarna	16
7 Diskussion	19
7.1 Val av lärare till intervjuerna	19
7.2 Val av intervjumetod	20
7.3 Diskussion om resultatet av intervjuerna	21
8 Sammanfattning	28
9 Referenslista	30

1 Inledning

”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola ... har utvecklat förståelse för andra kulturer”¹

”I undervisningen bör man eftersträva att komma bort från ensidiga nationella och västeuropeiska perspektiv. I stället bör man söka tränga in även i andra kulturkretsars syn och värderingar för att nå en allsidigare förståelse.”²

När du har gått igenom grundskolan skall du ha fått en förståelse för andra religioner än bara kristendomen. Skolan och lärarna ska ta steget ut genom dörren och öppna ögonen och se resten av världen och de andra religionerna. Lärarnas uppgift är att ta med eleverna in i denna resa, resan som ska ge dem förståelse för andra människor, kulturer och religioner. Vill eleverna i skolorna runt om i landet följa med i denna resa eller påverkas dem av något som skapar oro? Kan det vara föräldrars uppfostran eller ren oskärpa hos eleverna? Men det är framför allt att våga öppna dörren och se på resten av vad världen har att erbjuda som religionsämnet handlar om. Se andra människor och inte bli bunden och fast i det som alltid varit. Skolan ska inte fastna i ett västerländskt perspektiv och bara undervisa om vårt religiösa arv, alltså kristendomen. Är det inte så citaten ovan säger? Att vi ska lämna det västerländska lite bakom oss och se mera än det som finns inom våra egna gränser? Det låter otroligt vackert och tanken om detta är otroligt fin. Men stämmer det? Blir det någonsin mer än vackra ord och idéer? Kan det stämma, det som vi förmodligen hoppas på, att undervisningen ger denna bredd och utökade förståelse? Undervisningens enorma kraft och möjlighet vad har den att erbjuda idag, har vi lämnat något som tidigare var viktigt till att inte se betydelsen av den undervisningen idag? För att det ska bli mer än vackra ord bör lärarna arbeta med eleverna och undervisningens former för att färden skall bli givande samt intressant.

Detta handlar min uppsats om. Jag kommer att ta reda på om detta kan stämma, om skolan är öppen för de andra religionerna som står bredvid kristendomen och om det var så förr. Det kommer inte enbart handla om dagens

¹ Lpo94 1994, 12

² Lgr69 1969, 48

undervisning utan också om hur det såg ut förr. Hur såg religionsundervisningen ut för ungefär tre decennier sedan? Var det så öppet som deras läroplan säger? Är det så att det är mera öppet idag än vad det var förr i religionsundervisningen? Jag tror det och det ska undersökas i denna uppsats. Vad säger lärare som arbetat under dessa tidsepoker, har vi kommit längre än vad vi hade då? Vad tycker lärare idag som är av en yngre ålder, är de nöjda med religionsämnet idag? Kan det finnas olika orsaker som påverkar ämnet religion på olika vis? Detta är frågor som kommer att besvaras i denna uppsats med hjälp av lärare som har arbetat förr och lärare som arbetar idag. Nu tar vi steget genom dörren och ser om det stämmer det vi hoppas på, följ med in i religionsämnets historia för tre decennier sedan, dagens undervisning och in i framtiden. Välkommen!

2 Syfte och frågeställningar

Jag hävdar att religionsundervisningen för ungefär tre decennier sedan var mindre öppen för flera religioner, till skillnad från dagens religionsundervisning på grundskolan. Därför är mitt syfte att undersöka om religionsundervisningen förr var lika öppen för andra religioner som dagens undervisning är och dessutom försöka få några åsikter om framtidens undervisning. För att besvara mitt syfte använder jag följande frågeställningar:

- Hur såg religionsundervisningen ut för tre decennier sedan?
- Hur ser religionsundervisningen ut i dag?
- Vad låg/liggert fokus på i undervisningen?
- Hur såg/ser lärarna på läroplanerna?
- Hur kan religionsundervisningen komma att se ut i framtiden?

3 Material och Metod

Då jag säger i mitt syfte att "... religionsundervisningen för ungefär tre decennier sedan var mindre öppen för flera religioner, till skillnad från dagens religionsundervisning på grundskolan" anser jag att för att få fram detta är det bäst att träffa lärare som arbetat under dessa tider och diskutera undervisningen med dem. Fast för att komma så långt som till intervjuerna med lärarna måste jag också få en grund att stå på, genom läroplaner och litteratur. Därför har jag använt mig av en kvalitativ metod för att nå syftet med denna uppsats. För att ha något att utgå ifrån när jag planerade min uppsats och mina intervjuer, använde jag mig av Jan Hartmans tre faser. De tre faserna han beskriver för att göra en kvalitativ undersökning är planerings-, insamlings-, och analysfaser.³ Utefter de har jag planerat min uppsats, börjat med planeringen gått vidare med insamling av fakta och till slut analyserat det som har hänt.

Till min uppsats har jag tagit hjälp av sex lärare som jag har intervjuat. Tre av dem är kvinnor och tre är män. Av dem som har arbetat för tre decennier sedan är två kvinnor och en man och de är samtliga i 60-års ålder. De två män och den kvinna som arbetar idag är i 30-40-års ålder. Utöver intervjuerna har jag använt mig av Lpo94 och Lgr69 som bas för mina intervjuer. Litteratur som har varit mycket användbar i min uppsats är *Religionsfrihet i Sverige* och *Svensk utbildningshistoria*.

I denna uppsats kommer som sagt det intervjuade personerna nämnas med beteckningar, "intervjuperson A-F". För att du ska få en bild över vad det är för person som beskrivs kommer här en kort beskrivning av personerna.

Intervjuperson A: Kvinna i 60 års ålder

Intervjuperson B: Kvinna i 60 års ålder

Intervjuperson C: Man i 65 års ålder

Intervjuperson D: Man i 40 års ålder

Intervjuperson E: Man i 35 års ålder

Intervjuperson F: Kvinna i 30 års ålder

³ Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang 1991, 119

Detta är en uppsats som bygger på en kvalitativ studie där sex intervjuer har genomförts. Men innan jag började med intervjuerna studerade jag läroplanerna som var och är gällande för de aktuella tidsperioderna. Detta blev min start till att se vad läroplanerna säger om undervisningen. Det blev även en inblick för att se vad lärare förr och idag hade och har för riktlinjer att utgå ifrån i sin undervisning. Efter att jag fått en inblick i riktlinjerna till undervisningen satte jag mig in i hur andra forskare har sett på undervisningens utveckling. För att göra det har jag läst ett antal böcker som behandlar ämnet. När jag sedan hade sett hur de olika forskarna såg på ämnet började jag bygga upp mina intervjuer. Jag försökte skapa frågor som var stora men ändå riktade åt det ämne som jag studerar. Jag ville få lärarna som skulle intervjuas att vilja diskutera ämnet, inte svara på korta och raka frågor. Ett exempel på en sådan fråga som jag använde mig av är: "Hur såg religionsundervisningen ut för tre decennier sedan, vad låg fokus i ämnet på, hur speglades det i din undervisning?" Mitt mål med intervjuerna var att nå en diskussion med läraren som jag intervjuade. Varje lärare intervjuades individuellt för jag ville inte ha någon gruppdiskussion som kunde påverka lärarna till likadana svar. Därför fördes intervjuerna endast mellan fyra ögon. Under intervjuerna har jag fört anteckningar på vad som sades och vad som hände. Ingen inspelning av intervjuerna har skett. Jag antecknade vad personerna gjorde under intervjuerna och hur de reagerade på olika saker för att kunna analysera allt som hänt och vad det kan ha berott på. Det som jag har tagit med i mitt resultat är det som kom fram under intervjuerna som var relevant och givande för min undersökning. De personer som jag intervjuat kommer att förbli anonyma i denna uppsats. Det som kommer att beskriva personerna är deras kön och ålder. För att skilja dem åt får varje person en bokstav som symbol för dem, de benämns A-F.

Jag har enligt Jan Hartman gjort en ostrukturerad och ej standardiserad intervju med personerna. Med det menas att jag genomfört en diskussion där vi har pratat öppet med varandra, personligt. Även fast vi har diskuterat öppet och brett har jag hela tiden styrt samtalet oss emellan så att det blir relevant till det jag skriver om. Dessutom har jag alltid haft stolpar och stödord så att diskussionen inte har avstannat och blivit stel.⁴

⁴ Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang 1991, 281

Mitt val av lärare bygger på kontakter från en lärare på Högskolan i Gävle och även min handledare på tidigare genomförd VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Då jag inte hade mycket till kunskap om vilka lärare som arbetat under 1970-talet tog jag hjälp av dessa lärare som jag har haft kontakt med för att hitta tre lärare enligt nedanstående krav. Den tredje läraren från den äldre gruppen kontaktade jag själv genom mitt eget kontaktnät. De yngre lärarna kontaktade jag själv då jag tidigare har varit i kontakt med dem på olika vis. Jag hade som krav för valen av alla intervjupersoner att de skulle ligga rätt i ålder, yngre lärare mellan 30-40 år och de äldre 60-65 år. Ett annat krav var att det skulle vara både män och kvinnor. Det är viktigt för mig att få se både kvinnors och mäns samt olika åldersgruppers syn på ämnet. Det tredje kravet som jag anser vara relevant är att de måste vara lärare som kan ge mig något om ämnet, att de bland annat har kunskap om undervisning samt läroplaner förr och nu. Ett problem med det är att vissa personer kan vara mera medvetna än andra i denna fråga och där kan den personen komma att förvränga och ge väldigt övertygande beskrivningar.⁵ Detta problem har jag varit medveten om och tvungen att hantera under intervjuerna.

⁵ Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang 1991, 115

4 Teori och tidigare forskning

Det har gjorts en mängd forskning om religionsundervisningens utveckling genom historien, böcker om svenska skolans möten med andra kulturer och skolans roll som förmedlare. Bland annat finns det en bok som heter *Den mångkulturella skolan* där sju lärare och sju forskare skriver om den mångkulturella skolan. De ger konkreta exempel från skolans värld och de visar hur unga formas av sin sociala och kulturella bakgrund. Ett exempel är kapitlet om hur barn från olika kulturer berikar varandra och där betydelsen för krockar mellan olika kulturer tas upp.⁶

En bok som rör vid skolans utveckling och skolans skolsystems framväxt är *Svensk utbildningshistoria*. Denna bok för oss igenom historien från medeltidens klosterekolor ända fram till 1990-talet. Den ger en inblick i hur skolan såg ut förr i tiden och hur utvecklingen har format skolan genom årtiondena. En bok med nyare tankar och som rör dagens förändringar och framtidens skola är Carl E Olivestams bok *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. Den innehåller hans tankar om hur ämnet kommer att kunna utvecklas. Han diskuterar fyra huvudspår som enligt honom kommer att påverka religionsämnet. Han tror att religionsämnet kommer att bryta sig loss från det samhällsorienterade ämnet på grund av att detta begränsar ämnet religion. Olivestam har även en framtidsvision där ämnet religionsvetenskap kommer att skapa sig nya ämnen att samarbeta med, till exempel de estetiska ämnena.⁷

⁶ Eva-Stina Hultinger och Christian Wallentin 1996, 54-77

⁷ Carl E. Olivestam 2006, 154-156

5 Bakgrund

5.1 Bakgrund till Lgr69

Grunden för Lgr69 bygger på att främja elevernas utveckling, ge dem kunskap och möjlighet att öva färdigheter. Skolan ska enligt Lgr69 ge "elever en grundläggande utbildning som innefattar sådana färdigheter och kunskaper, vanor, attityder och värderingar som är av betydelse för deras personliga utveckling och för deras möjlighet att påverka och leva i dagens och morgondagens samhälle ..." ⁸. Lgr69 är en mer beskrivande läroplan än vad Lpo94 är. Den beskriver varje liten del väldigt detaljerat. Man kan se en tydlig skillnad eftersom Lgr 69 består av 104 sidor med riktlinjer, mål, samverkan med hem mm och Lpo94 består av endast 19 sidor.

I och med Lgr69 kom religionsämnet att bli en del av de samhällsorienterande ämnena för första gången. Detta beslut grundades på att kravet på objektivitet i undervisningen ökade. ⁹ I ämnet religionskunskap finns det 28 ämnesbundna arbetsområden som innehåller allt från kristendomen i nordens under de sista hundra åren till naturfolkens religioner. Uppdelningen mellan de olika arbetsområdena är att tretton arbetsområden av tjugonio handlar om kristendom och kyrkoliv, efter det följs fem delar som handlar om andra religioner såsom islam och hindusim. Som de sista delarna i de ämnesbundna arbetsområdena kommer det elva punkter som handlar om bland annat att vara ung idag, arbetets etik och att möta våld – att använda våld.

5.2 Bakgrund till Lpo94

För att få en inblick i vad Lpo94 står för ska jag kort beskriva vad dess värdegrund och uppdrag är. Den vilar på demokratins grund, den ska se till att skolan förmedlar jämställdhet mellan kvinna och man, människans lika värde, solidaritet mellan svaga och utsatta, främja förståelse för andra människor och främlingsfientlighet skall mötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Lpo94 säger också att undervisningen skall vara anpassad för varje

⁸ Lgr69 1996, 12

⁹ Carl E. Olivestam. 2006, 16

elevs förutsättningar och behov. Den ska uppmuntra att skilda uppfattningar läggs fram och eleverna ska förberedas inför aktivt deltagande i samhällslivet. Kunskapen i skolan ska bestå av fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet¹⁰. Denna läroplan lades fram i februari 1994. Den utformades som en konsekvens av att kommunerna blev tvungna att från och med nu "bereda alla sexåringar plats på skolan"¹¹. Därför startades arbetet med en ny läroplan och den kom att skilja sig från tidigare läroplaner på många punkter. Bland annat kom den att omfatta hela det obligatoriska skolväsendet, allt ifrån sameskolan till särskolan. En stor skillnad från Lgr69 är att den endast omfattar mål och riktlinjer men nämner ingenting om hur målen ska nås. Den förtydligar också ursprunget till den värdegrund som skolan bygger på.¹²

Religionsämnets mål

Kursplanen för ämnet religion innehåller mycket om hur skolan skall utveckla förståelse och kunskap hos varje individ, förståelse och kunskap för religioner, andra livsåskådningar, kristendomens påverkan samt likheter och olikheter mellan religioner. "I ett internationaliserat samhälle baserat på etnisk och kulturell mångfald ökar betydelsen av att förstå hur människor tänker, handlar och formar sina liv".¹³

I denna uppsats kommer jag som sagt att beskriva och diskutera religionernas plats i religionsämnet i gårdagens, dagens och framtidens skola. I och med mina beskrivningar kommer jag att skriva en beteckning för religionerna islam, hinduism och buddism. Denna beteckning kommer att vara "de andra religionerna" och inkluderar de som jag nämnde ovan.

¹⁰ Lpo94 1994, 5-9

¹¹ Gunnar Richardson 1977, 126

¹² Gunnar Richardson 1977, 126

¹³ Kursplan för religionsämnet

6 Analys

6.1 Gårdagens undervisning, innehåll samt Lgr69

Från intervjupersonerna A, B och C får jag flera olika syner, tankar och bilder över hur religionsämnet såg ut förr. Deras svar var väldigt varierade. En av de tre lärarna gav mig svar som fick mig intresserad av hennes berättelser om undervisningen. Hennes version ger tydliga tankar och direktiv om att religionsundervisningen förr var långt ifrån en stängd och riktad undervisning. Undervisningen enligt intervjuperson A var mycket mera öppen och djupare än vad den är idag. Det var en religionsundervisning som enligt henne gav mera. Den gav en djupare faktakunskap som hon anser var bättre än den vi ger våra elever idag. Undervisningen som bedrevs förr arbetade sig mera in mot kärnan i varje religion och tid fanns alltid så att alla religioner verkligen skulle få den tid som krävdes för att gå igenom dem grundligt. Det var en undervisning som enligt henne tog upp alla religioner, allt från buddism till "små folkslag". Hennes fokus var alla religioner något som förvånade mig, hon var en av de få lärarna jag intervjuade som gick emot den allmänna trenden. I de övriga intervjuerna är lärarna mera överens med mina egna tankar. Intervjuperson B säger att de fortfarande var kvar i de gamla banor som kretsat runt religionsundervisningen. Det var fokus på kristendomen, det var det som låg dem närmast och kändes naturligt att lära ut. De andra religionerna rörde man vid på ett mycket enkelt sätt, ingen djupare och avancerad kunskap gavs om dem. De andra religionerna var alldeles för långt borta för att få eleverna att bli intresserade av dem. Hon pekar på att under denna tidsepok var det inte mycket invandring vare sig på skolan där hon arbetade eller i Sverige. Därigenom blev det för ointressant och det kändes inte aktuellt för eleverna att lära sig om de olika religionerna som fanns runt om i världen. Det gick inte att ta på enligt henne och eleverna skrek nästan rakt ut när man nämnde något annat än kristendom, berättar hon. Den sista personen som jag intervjuade sade att för honom var det en traditionell undervisning förr, med kristendomsundervisning och ett utlärningsätt som bestod av mycket fakta inläring. Det var inte lika bred utläring och variation i undervisningen som idag. Det var en mera utläring som gick ut på att läsa in och kunna fakta som stod i böckerna och det som lärarna sade på lektionerna.

Han menade att det som stod som innehåll i kursen tog man helt enkelt upp. Liksom person B menar han att man försökte ge en grundlig inblick i alla de andra religionerna, men att kristendomen fortfarande dominerade undervisningen. Förutom kristendom arbetade de mycket med etik- och moralfrågor, om hur det är att vara ung idag. Det denna lärare tog upp som något han verkligen saknade idag var att förr diskuterade eleverna mycket mera. Han visste inte varför men idag är vi inte i närheten av hur mycket de diskuterade olika ämnen förr, ämnen som livsfrågor med mera. Han såg det som en fröjd att eleverna ville diskutera ämnen på lektionerna, han visste dock inte om de gjorde det för att slippa läsa och svara på frågor. Men det var en fröjd pekar han på att ha dessa lektioner med de eleverna som var så pass intresserad.

De äldre lärarna hade svårt att kommentera Lgr69 på något djupare sätt. Det märktes att lärarna ville svara kort och snabbt. Intervjuperson A beskrev hur hon ansåg att det var en bra läroplan just för att den var så pass ingående och detaljerad. Den sa precis vad som skulle göras och vad eleverna skulle lära sig. Intervjuperson B berättade för mig att läroplanen var väldigt detaljerad och det får man tycka som man vill om, men den var negativ på så vis att den inte var berikad med valfriheter som dagens är. Därför upplevde hon att den gamla läroplanen Lgr69 var mera direktiv riktad och hon föredrog inte den. Hon tyckte att det är bättre för undervisningen att ha en sådan läroplan som Lpo94 då den är mera breddad och valfri när det gäller framför allt undervisningen. På samma fråga kommer intervjuperson A med sitt argument om Lpo94, att hon anser den är alldeles för "light". Med det menade hon att den är för tunn, den ger inte eleverna det som de behöver. Den är för bred och har inga raka riktningar för hur man ska gå tillväga. Den blir inte tillräcklig helt enkelt. Intervjuperson C instämmer i detta, han anser att Lpo94 är bred och inte har några direkta mål som ska nås. Han upplevde Lgr69 som en mycket detaljerad men bra läroplan. En läroplan som tog upp det som eleverna skulle lära sig även om den var för detaljerad enligt honom. Det gavs inget utrymme till att försöka tänka i nya banor. Dessutom när man som ny lärare börjar jobba på en skola är man bara inställd på att göra ett bra jobb och att lägga energi på läroplanen var inte aktuellt. Man gjorde bara sitt jobb och försökte göra det så bra man kunde. Att

lägga tid på att kommentera läroplanen det gjorde man bara inte som ny lärare. Man gjorde det man skulle och sedan var det bra med det.

6.2 Dagens undervisning, innehåll samt Lpo94

Vad säger de yngre lärarna om dagens undervisning i religionsämnet?

Religionsundervisningen är idag en mycket mera öppen och bred undervisning enligt intervjuperson D. Enligt honom finns det tillräckligt mycket tid för att hinna gå igenom de fem världsreligionerna på ett mycket bra och berikande sätt. För skulle man enligt honom inte ha med världsreligionerna i undervisningen vore det en enorm tragedi och även ett tjänstefel. Han menar med det att religion är ett sådant aktuellt ämne runt om i världen. Många händelser som sker ute i vår värld har några eller många droppar av religion i sig. Därför är det otroligt viktigt att förstå de olika religionerna och att inte strunta i att undervisa om någon. Skulle man som lärare strunta i att lära ut någon av de fem världsreligionerna vore det enligt denna lärare ett stort tjänstefel. Då handlar man inte som en professionell lärare och det måste man alltid göra i dagens skola. Hans religionsundervisning hänger ihop med att på den skola där han arbetar har de många invandrarelever från många olika religioner och kulturer, därför lägger han mycket fokus på att förstå de andra religionerna förutom kristendomen. För honom blir det mycket islam i undervisningen. Det är för att skapa en förståelse för islam och han tycker det är otroligt viktigt. Viktigt ur den aspekten att det är Sveriges näst största religion och att den fortsätter att vara på stark frammarsch. Förutom att bara förstå religionerna arbetas det mycket med att eleverna ska se kärnan i varje religion och därigenom se att de är ganska lika varandra. Denna lärare som arbetar mycket in mot kärnan och med en nivå av förståelse skiljer sig emot en annan lärare som jag intervjuat, intervjuperson E. Han anser att religionsundervisningen idag är en känsla. En känsla för religionerna mer än faktaförståelse. Han arbetar med att eleverna ska få en förståelse för att man kan vara religiös i dagens samhälle. När jag ställde frågan om vad som tas upp svarade han att det är de semitiska religionerna, judendom, kristendom och islam. Det är det som hamnar i fokus för honom. Det går inte att komma ifrån det, säger han. Att han vidrör sådana religioner så som buddism och hinduism är självklart men han lägger det på en nivå som är en förberedelse för gymnasiet. Han tycker att det är alldeles för långt bort för eleverna och att

det inte är något som de kan relatera till och "ta" på. Men i det stora hela anser han att eleverna får det som krävs fast på en ganska låg nivå. I de semitiska religionerna tycker han att kunskapen kommer till sin rätta men i de andra är det endast små förberedelser. Från denna lärare som anser att det är bara en förberedelse för gymnasiet går vi till en som säger att hon försöker ge eleverna en bild av att det inte är något konstigt med att tro. Intervjuperson F är mycket noga med att diskutera religion och tro som något vanligt och för många självklart. Hon arbetar med att få igång eleverna så att om de ska ta ställning mot religion ska de veta vad de ställer sig mot. Hon menar att de inte bara kan ställa sig mot något utan att veta vad det betyder och står för. På detta sätt försöker hon att arbeta men hon anser att det finns för lite tid för de olika religionerna. Hon menar att i nian tar de upp alla de fem världsreligionerna men då arbetar eleverna med grupparbeten om en av de fem religionerna. Hon menar då att det inte blir tillräckligt djupt och att de lär sig lika mycket om de religioner som de inte skriver grupparbetet om. Enligt henne kan man minska ner på tiden inom de olika riktningarna i kristendomen och lägga mera tid på de andra religionerna som buddism, hinduism och islam. Hon vill verkligen lyfta fram vikten av mera tid till religionsämnet. Men brist på tid är inte det enda som påverkar elevernas kunskapsinläring menar hon. Denna lärare är kritisk till vad föräldrar lär eleverna i hemmet. De kommer hit till skolan utan att ha någon uppfostran i vad som är rätt och fel. Jag måste lägga undervisningen på en annan kunskapsnivå för att de inte är tillräckligt skärpta och vet hur man sköter sig. Därför svarar hon nej på frågan om eleverna får den kunskap som de behöver få under skolåren på grundskolan. Detta gör henne besviken och arg över att den kunskap hon vill ge eleverna inte kommer till sin rätta i undervisningen

Från de yngre lärarna får vi olika indikationer om hur lärare idag ser på den aktuella läroplanen. Enligt person E så är Lpo94 en mycket vacker tanke och idé som inte fungerar fullt ut. Han säger att nu när jag tittar i min kalender står det år 2007 och det vore dags att förnya läroplanen. Den börjar bli till åren och det är dags att förnya och tänka i andra banor. Han är inte helt emot läroplanen utan tycker att det är bra att den är öppen och bred, men det finns lärare som inte klarar av att hantera den makten som kommer med Lpo94. Det kan finnas lärare som missbrukar detta och det kan komma att straffa sig enligt honom. Framför

allt när det gäller Lpo94 tycker han att det saknas tydliga mål för vad eleverna ska lära sig. Det står inte och det bör stå enligt honom, en viktig aspekt som gör att han inte riktigt gillar Lpo94. Det är tyngden och tydliga riktningar som saknas. Raka motsatsen kan vi se hos person D som verkligen älskar dagens läroplan. I hans form av undervisning ger den oändliga möjligheter. Han är glad över att Lpo94 finns just för hans sätt att undervisa sina elever. Person D har enligt honom själv många idéer och tankar om religionsundervisningen och de tankarna och idéerna får verkligen komma till sin rätta i och med att Lpo94 fortfarande finns kvar i skolans värld. Intervjuperson F beskriver läroplanen som allt ifrån underbar och lysande till flummig och bred. Hon vill få den mera styrd så att man kan få se vad eleverna ska lära sig. Den blir alldeles för inaktiv när man ska använda den enligt henne. Vi måste få en läroplan som är mera styrd och strukturerad och med tydligare beskrivningar om vad eleverna ska lära sig.

6.3 Framtidstankar från de intervjuade lärarna

Intervjuperson B tror att framtidens undervisning kommer påverkas mest av hur vårt samhälle utvecklas, det som kommer att hända inom vårt land. Det nya som kommer eller försvinner från oss kommer att speglas i hur och vad vi kommer att undervisa våra elever. Skolan och ämnet måste hänga med i utvecklingen. Det är ett så stort och otroligt viktigt ämne i skolan och för SO-blocket att det inte får försvinna eller minska ner. Det måste få stanna kvar på sin plats och utvecklas med samhällets fart. Den manliga läraren, person C, säger att religionsundervisningen kommer att bli kvar och fast i gamla banor. Det som kommer att minska ner på enligt honom är kunskapen om Bibeln och kristendomen. Han tror inte att det kommer ha samma plats längre och betydelsen kommer att minska. Det som han dock tror kommer att gå framåt i undervisningen är etik delen. Men då krävs det enligt honom att ordet etik börjar slå igenom i samhället också inte bara i skolan. Efter denna kommentar lyfte han fram något som kom som en chock för mig. Han sade att det kommer att bli en stor kunskapslucka hos blivande lärare. Detta bygger han på att han anser att vissa högskolor samt universitet inte ger den kunskap som krävs för blivande lärare. Han förtydligade genom att berätta om egna upplevelser av lärarstudenter idag som gissar på lektionerna de håller i själva. De besitter inte tillräckligt med kunskap i ämnet. En lärare skall alltid veta mycket mera än vad

eleverna vet om ämnet. Från lärarna B och C fick jag framtidsvisioner och tankar, men från person A fanns det inga tankar och idéer.

När jag släppte de yngre lärarna fria i vår diskussion och bad dem beskriva sin framtidstro om ämnet började det flöda idéer ur dem. De yngre lärarna var inte blyga att lägga fram sina tankar och idéer om hur framtiden kommer att forma undervisningen och religionsämnet. Person E hade tre punkter som han menade kommer att påverka den närmaste framtiden för ämnet. Den första är att SO-undervisningen kommer att bestå som den är idag, man ser helheter och skapar sammanhang med de för- och nackdelar som kommer med det. Den andra punkten är att om Jan Björklund (skolminister 2007) får igenom sitt beslut om att man inte ska få betyg i SO utan i varje enskilt ämne, historia, geografi, religion och så vidare. Han tror att om detta sker kommer det bli så att ämnet religion kommer att hamna i ett hörn. Ska varje ämne få ett betyg kommer det bli ännu mera fokus på andra ämnen och religionen kommer att förlora betydelse. Som den tredje punkten tog denna lärare upp frågan om religion får vara ett kärnämne på gymnasiet i fortsättningen. Eftersom det har varit det tycker han att religion på grundskolan har fått en positiv knuff, skulle det dock försvinna som kärnämne tror han att det kommer bli mindre viktigt på grundskolan. Tillsammans med att ämnet skulle försvinna som grundämne på gymnasiet samt att Jan Björklunds beslut går igenom kommer ämnet att nästintill försvinna i betydelse. Intervjupersonen D har en annan idé när det gäller vart ämnet kommer att ta vägen i framtidens skola. Han tror att ämnet religion kommer att ligga kvar i SO-blocket, det kommer inte att brytas ut till ett eget ämne. Det han tror kommer att bli ett eget ämne i framtiden är etik- och moral delen. Han tror att något som kommer att utvecklas i ämnet religion är de nya religionerna och nya grupper som kommer till vårt samhälle. Han tror också att detta kommer att bli de nya inspirationskällorna i ämnet och ge ämnet en positiv knuff. För honom är det viktigt att ge eleverna kunskap om det som utvecklas i samhället men det som aldrig får försvinna ur undervisningen är de fem världsreligionerna. Det är enormt viktigt för ämnet och kunskapen som ges till eleverna att det finns kvar, det får inte tas bort. De två lärarna här ovan har ganska många tankar om framtidens utveckling, den sista personen jag intervjuade, person F, hade två åsikter om framtiden, den ena var att ämnet kommer att ligga kvar i gamla banor och inget nytt med undervisningen kommer

att ske. Det andra var att ämnet kommer få en ny infallsvinkel. Att det kommer in mera alternativa religioner i ämnet, till exempel New Age och olika sekter. Det tror hon måste bli ett krav för ämnet annars kommer det bara att fortsätta i samma banor som det gjort de senaste åren. Utvecklingen och den positiva knuffen för ämnet ligger i sekter och nya religioner.

7 Diskussion

7.1 Val av lärare till intervjuerna

När jag tänker tillbaka på intervjuerna som jag genomfört med de äldre lärarna har jag på något vis fått tankar om att jag inte fick ut allt ur dem. Jag upplevde att de egentligen visste mer än vad de sade i intervjuerna. En anledning tror jag är att de frågor jag ställde rörde en tid som är väldigt långt tillbaka. Det kan vara svårt att komma ihåg hur det var förr. Framförallt var det svårt för dem att minnas hur läroplanen var utformad och vad den verkligen tog upp. Det är ganska förståeligt och lärarna blev nästan nervösa när jag frågade frågor om Lgr69. Jag tror att de ville visa mig att de mindes allt och verkligen ansträngde sig för att minnas. Därför var det svårt att ibland få relevant information ur dessa tre lärare och vissa svar blev dessutom invecklade och svåra att sätta in i ett sammanhang. Frågorna om undervisningen var däremot inga större problem för dem. Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang skriver i sin *forskningsmetodik* att syftet med kvalitativa intervjuer är att skapa en djupare och större förståelse för det man undersöker.¹⁴ Detta tycker jag till viss del saknas i de här intervjuerna på grund av just bristande information. Jag hade större förhoppningar på att lärarna skulle minnas mera och ha mera att säga om den tidigare läroplanen. Men som sagt på frågorna om undervisningen fick jag svar som tillfredsställde mina frågor och mina förhoppningar. Kring de frågorna kunde vi verkligen föra långa och givande diskussioner om ämnet.

De yngre lärarna blev en bättre och säkrare grupp som kunde ge mig det som var målet med intervjuerna. De var mycket intresserade av ämnet och de tyckte att det var väldigt roligt att de fick vara en del av den här uppsatsen. Det kan ha påverkat dem till att vara nästan för intresserade och uppjagade av ämnet. Men jag anser att så blev inte fallet. Under intervjuerna var de intresserade och pratade mycket men ingen gick över gränsen så att det blev för mycket diskussion. De höll sig mycket bra till ämnet och kunde svara bra på frågorna. Dessa lärare är mitt i arbetet med Lpo94 och använder den vilket gjorde att de var mycket insatta och gav svar på det som var meningen med intervjuerna.

¹⁴ Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang 1991, 114

Men även om de var mycket insatta i dagens läroplan kändes det som att de gjorde det ganska enkelt för sig ibland. "Den är bred och öppen" var det vanligaste svaret jag fick. En mera utförlig beskrivning fick jag endast hos intervjuperson E som diskuterade läroplanen mest av de tre yngre lärarna. Som jag uppfattade person E var att han var mycket insatt i lpo94 då han anser att det är dags att byta ut den. Därför fick jag uppfattningen av att han verkligen jobbat med att kunna den för att därigenom kunna föra en konversation runt om detta ämne.

7.2 Val av intervjumetod

Skulle jag ha använt mig av en annan metod när jag intervjuade lärarna? I fallet med de yngre lärarna svarar jag nej. Då de intervjuerna flöt på med bra diskussioner gick det bra med breda frågor och möjligheter till diskussion. Jag upplevde att det gick bra och det såg ut som om de tre yngre lärarna trivdes i situationen. Däremot med de äldre lärarna skulle jag nog ha gjort på ett annat sätt. Jag skulle inte ha använt mig av en ostrukturerad och ej standardiserad intervju som Jan Hartman skriver om. Ett annat av hans alternativ på intervjumetoder hade kanske varit bättre, kanske en halvstrukturerad intervju med de äldre lärarna där de fått frågor utskickade i förväg via e-post. Frågor utformade så att de kunde uttrycka sig fritt men som ändå går i en förutbestämd ordning. Då hade de kunnat fundera under en längre tid och försöka minnas bättre hur det var förr¹⁵. Jag tror att de blev stressade när de skulle svara på de frågor som gällde just fakta om Lgr69. Det kan finnas ett annat alternativ till att kunnat få ut mera av intervjuerna med de äldre och det är att jag genomfört en gruppintervju med dem. En gruppintervju där de kunde ha fått chansen att sitta ihop och minnas tillsammans, diskutera med andra lärare som arbetat under denna tidsepok och på så vis hjälpa varandra att minnas. Men då blir det inte en intervju utan mer kommunikation mellan människor som varit i samma situation där gruppträck och åsikter speglar samtalet.¹⁶ Detta var anledningen till att jag från början inte valde detta alternativ. Jag trodde vid tillfället att det inte skulle bli så svårt att intervju dem. Det var svårt och krävdes mycket energi av mig

¹⁵ Jan Hartman 2004, 280-281

¹⁶ Idar Magne Holme och Bernt Krohn Solvang 1991, 123

för att få dem att minnas hur det var förr. Därför skapades en oro inom mig inför varje gång jag skulle intervjua de äldre lärarna om just Lgr69.

7.3 Diskussion om resultatet av intervjuerna

Det har varit mycket intressanta diskussioner med alla de sex lärarna. De har verkligen försökt att vara till god nytta för min uppsats. Ändrade svaren mina tankar om hur undervisningen var och är? Undersökningen har inte ändrat dem på något övertygande vis. Jag blev lite uppjagad efter min första intervju med en av de äldre lärarna då hon sade att det var helt tvärtemot vad jag trodde att det var. Då trodde jag att min uppsats skulle ta en helt annan vändning men efter intervjun med person B kom jag tillbaka till mina ursprungstankar igen. I lgr69 står det att "I stället bör man söka tränga in även i andra kulturkretsars syn och värderingar för att nå en allsidigare förståelse"¹⁷. Enligt person B gjordes inte detta men enligt person A och till viss del även person C var det på detta vis förr. De tre svar jag fick från lärarna om detta skiljer sig sinsemellan och de skiljer sig inom olika områden. Men det måste ju ändå vara någon form av sanning med tanke på att de har arbetat under denna tid och berättade för mig att det var så. I boken *Religionsfrihet i Sverige* skriver man att "Religionsundervisningen ska ge eleverna möjlighet till ett sakligt och objektiva kunskapsinhämtande. Den ska vara neutral inför olika religiösa utsagor och "sanningar". Ändå dominerar religionsundervisningen i dagens skolor fortfarande onekligen av den kristna tron".¹⁸ Det är intressant med tanke på att två av de tre lärarna jag intervjuade säger i stort sätt samma sak som detta citat, men det som blir det mest intressanta är att person A säger helt tvärtemot. Person A kanske tänker som Viktor Frankl gjorde, att människans grundläggande uppgift är att finna meningen med livet. Då blir religionsundervisningens uppgift att hjälpa eleverna i detta sökande.¹⁹ Denna lärare kanske ville ge eleverna alla möjliga inblickar i trons oändliga värld och på så vis hitta meningen med livet. Nu tror jag kanske inte att hennes huvudmål var att hitta meningen med livet, men att ge en inblick i allt som religionerna ger bara för att hjälpa eleverna till förståelse. Det vore underbart om det vore sant men det är inte bara en forskare som påpekar att

¹⁷ Lgr69 1996, 48

¹⁸ Pia Karlsson och Ingvar Svanberg 1997, 49

¹⁹ Carl E. Olivestam 2006, 139

religionsundervisningen var riktad mot kristendomen. Olivestam påpekar att kristendomsämnet har en fortsatt särställning i den svenska skolan och han menar också att så länge den svenska skolan har en kulturförmedlande och samhällsstabiliserande roll, förändrades religionsämnet väldigt lite.²⁰ Genom att de andra två lärarna jag intervjuade svarade åt liknande håll, att det var mycket riktat mot kristendomsundervisning i ämnet, står mina tankar om fördelning mellan religionerna förr fast. De tankar jag hade innan uppsatsen befästes på sätt och vis. En annan aspekt som jag anser kan ha påverkat att det inte var lika öppet förr som jag anser att det är idag, är att kravet på läraren blev för stort förr. I och med Lgr69 ställdes det andra krav på lärarna, kristendoms-/religionskunskapslärarna ersattes med de nya samhällsorienterade lärarna (SO-läraren). Det blev en annan situation för lärarna då de blev tvungna att ha kunskap om alla SO-ämnena. Denna förändring tror jag gjorde att lärarna blev för ovetande om resten av ämnet. De hade inte all den kunskap som krävdes av dem, därför kan ämnet ha påverkats negativt genom att gamla tankesätt fanns kvar. Det kan också ha påverkat att ämnet blivit ointresserat då inte kunskapen hos lärarna fanns.²¹ Om detta var ett fenomen förr i skolan, så kommer detta att komma tillbaka enligt läraren C. Han förklarade för mig att de blivande lärarna inte har tillräckligt med kunskap om religionerna. Som jag upplever det han beskrev för mig är att det som hände förr med att de äldre lärarna inte hade kunskaper som krävdes hos lärarna. Det kan komma att ske i framtiden i skolor i vår tid. Ger inte högskolor och universitet den utbildning och kunskap som krävs för att blivande lärare skall kunna undervisa i ämnet kommer kunskapen som ges till eleverna att bli svag. Därför har lärarutbildningarna en otrolig viktig del i lärarnas kunskapsförråd. Denna lärare menade att många av hans lärarpraktikanter som kom ut, chansade mycket i fakta om religionerna. De visste inte tillräckligt mycket och det är det viktigaste enligt denna lärare. Läraren ska veta mera än sina elever.

Flera intressanta tankar jag fick från lärare C rörde bland annat aspekter på gårdagens undervisning, framför allt när han pekar på att de förr diskuterade livsfrågor mycket mer. Han visste inte direkt varför men det var väldigt populärt. Svar på detta finner vi kanske i och med att Lgr69 blev dåtidens läroplan och den

²⁰ Carl E. Olivestam 2006, 13

²¹ Carl E. Olivestam 2006, 16-17

introducerade livsfrågeperspektivet.²² Därför är det inte konstigt att livsfrågor blev populära, jag tror att lärare C introducerade livsfrågeaspekten i skolan och det blev intressant. Detta ledde till att det kom att diskuteras mycket. I lgr69 står det såhär, "frågor kring livsåskådning och etik med särskild tonvikt på för ungdom aktuella problem ..."²³ Därigenom var det nog inga större konstigheter att livsfrågor blev populära under hans tid i 1970-talets skola. Sedan att det blev just mera diskussion finns det ingen förklaring till. Men det måste ses som en fröjd att få elever som är villiga att diskutera olika ämnen. Ingen av de tre yngre lärarna jag intervjuade visade på något vis att de arbetade med diskussion i ämnet religion. Ska inte skolan vara modernt som testar nya metoder och utvecklar sina ämnen emellan åt? Därför är det tråkigt att de lärarna jag intervjuade arbetar idag med diskussion som jag anser kan ge eleverna mycket i sin personliga utveckling. Samt att elever kan överkomma rädslor och det som de kan anse vara jobbigt att arbeta med.²⁴

Något som jag är tvungen att ifrågasätta är intervjuperson B och hennes kommentar om att det knappt var någon invandring i Sverige eller på hennes skola. Det tycker jag verkar konstigt med tanke på att, enligt statistiska centralbyrån, fanns en invandring på 75 000 personer år 1970, sedan gick dessa siffror ner lite under 70-talet. Det låg på ungefär 40 000 invandrare per år under 1970 talet.²⁵ Med detta i åtanke kanske det har varit väldigt lokalt där hon arbetade. Med detta menar jag att det måste ha varit långt ifrån någon invandring där hon arbetade som lärare. Det är svårt att säga om 40 000 invandrare är mycket per år, med tanke på att idag har vi en invandring som ligger på 95 000 personer (2006).²⁶ Jag får ändå känslan av att man under dessa år på 70-talet borde ha känt av invandringen. "Har Sverige efter andra världskriget blivit ett invandrarland av stora mått".²⁷ Så här beskriver Gunnar Richardson sin syn på Sverige och invandring och detta citat borde också spegla hur Sverige hade det med invandring under denna tid. Det som man också måste lägga på minnet och ta med i detta sammanhang är ju att invandringen kan bestå av många olika kulturer. Det behöver inte enbart vara till exempel

²² Carl E. Olivestam 2006, 49

²³ Lgr69 1996, 176

²⁴ Lpo94 1994, 9

²⁵ Statistiska centralbyrån

²⁶ Statistiska centralbyrån

²⁷ Gunnar Richardson 1977, 152

40 000 muslimer det är ju även människor som kan komma från Finland eller andra delar av Norden eller för den delen resten av världen. Men att säga att det knappt var någon invandring i vårt avlånga land är att ta i lite för mycket, enligt mig. Förhoppningsvis menar hon inte att alla från Norden är av samma skrot och korn och att det inte är "riktig" invandring. Enligt mig har hon gett en bild av att invandring som vidrör muslimer, hinduer, buddister, österländska religioner saknades helt. De som invandrade och inte tillhörde någon av dessa religioner märkte hon förmodligen inte av.

De svar jag fått från de yngre lärarna har varit mycket intressanta utefter vilka tankar och idéer jag hade innan min undersökning startade. Jag trodde att undersökningen skulle visa på mera öppenhet för andra religioner och att lärarna skulle undervisa mera om de övriga religionerna. Enligt intervjuperson D stämmer mina tankar till fullo. Om man läser skolverkets nationella undersökning från 2003 märker man tydligt att många elever inte har förståelse för andra religioner. På frågor om invandring och invandrare svarade eleverna på olika frågor. Bland annat svarade de på frågan om invandrare har farliga religioner. 39 % av eleverna som var med i undersökningen svarade "stämmer ganska bra" eller "stämmer mycket bra". På en annan fråga som handlade om det finns för många invandrare i Sverige svarade hela 57 % "stämmer ganska bra" och "stämmer mycket bra" på frågan.²⁸ Detta visar att elever inte har den kunskap som krävs, nu vet jag att undersökningen är fyra år gammal, men jag tror att det lever kvar än idag. Därför gör det mig mycket glad att höra intervjuperson D berätta om hur han arbetar med förståelse för religionerna och lika intervjuperson F som säger att om elever ska ställa sig emot något, då ska de veta vad de ställer sig emot. Som skolverkets undersökning säger, "Synen på invandrare och invandrares religioner som den framgår ur enkätsvaren tyder på att ämnet religionskunskap har en mycket viktig uppgift att fylla när det gäller nyanser och problematisera eleverna attityder".²⁹ Detta visar att skolan har en livsviktig uppgift att genomföra. Skolan måste ge eleverna kunskap och förståelse för det som de inte har kunskap om. Därför känns det betungande att visa att endast en av de tre lärarna i det yngre gardet jobbar med ständig förståelse för alla olika religioner. De andra två jobbar enbart till viss del med

²⁸ <http://www.skolverket.se/content/1/c4/23/08/NU03Rel2Skolv.pdf> sid: 38

²⁹ <http://www.skolverket.se/content/1/c4/23/08/NU03Rel2Skolv.pdf> sid: 38

detta och de erkänner att det är övervägande mycket kristendom i undervisningen.

Läraren F sa till mig att hon tycker det är väldigt jobbigt och tråkigt att eleverna inte är tillräckligt skärpta i skolan. Vad kan hon mena med skärpta elever, vad är det hon vill få ut av det ordet? Jag tror att bland annat hon menar att eleverna inte har den uppfostran att klara av ett klassrum. Att bete sig som folk, som man brukar säga. Den mognaden är förmodligen en brist vara hos många elever. En annan vinkel på det hela som jag anser kan påverkas eleverna. När man kommer upp på senare års skolor från tidigare års skolor. Då händer det något, man får ta ett helt annat ansvar i skolan. Ansvar för sina läxor, prov i klassrummet med mera med mera. Vad är det då de får med sig från deras tidigare år?

Förhoppningarna är att de ska få med sig ganska mycket i både kunskap och studieteknik. Men får man elever i de senare åren i skolans värld som inte har någon studieteknik, de har aldrig fått den hjälpen så att de klarar av att studera på egen hand. Vad kommer det att hända då? De kommer förmodligen att bli oengagerad i ämnet eller ämnena. Eleverna upplever sig med alla säkerhet som okunniga och förstår inte och de försöker ganska säkert inte heller. För att de inte kan, de vet inte hur man studerar och tar in fakta. Därför blir förmodligen många elever oskärpa och inte bryr sig just för att de inte kan studera. Ett enormt problem om det nu kan stämma det är en av mina teorier om varför denna lärare tror att många elever är oskärpa. Men om detta problem är sant så är det hög tid att ta tag i saker och ting och se till att hjälpa eleverna till att skapa sig en egen studieteknik. Men det är inte endast de lärare som arbetar på den tidigare ålders skolor. Utan det ligger ett ansvar på den lärare som tar emot dem efter tiden på den förr skolan. Märker dem att det är många elever som kommer upp och inte kan studera eller verkar mycket oengagerade måste de lärarna reagera och berätta hur det ligger till. Men problemet får inte bara läggas över på lärarna, föräldrarna har minst lika mycket ansvar. Som lärare skall du också ha en kontakt med föräldrarna för att tillsammans nå en utveckling hos eleven.³⁰ Men det kan också vara på ett helt annat vis när det gäller problemet som hon beskriver. Kan det vara så att med den öppna läroplan vi har idag, lpo94 finns det inte tillräckligt styrda mål för vad eleverna ska lära sig att det blir

³⁰ Lpo94 1994, 7

svårt för lärarna att lära ut? Förr var det mera att du studerade en mängd fakta och lärde dig det för att du skulle det. Idag är det mera öppet hur du lägger upp det. Vill man göra det mera modernt med diskussion och förståelse kan det kanske bli så att många elever inte klarar av detta och kan vara rädda för att öppna sig emot andra. Eller kan det kanske fungera bra med en metod som handlar om att man studerar själv och nöter in fakta. En hårfin känsla som lärare måste ha fingertoppskänsla för att avgöra. Denna fingertoppskänsla skapas i och med dagens läroplan. Den ställer höga krav på lärarens kompetens. "Skolan skall bidra till elevernas harmoniska utveckling. "Utforskande, nyfikenhet och lust till att lära utgöra en grund för undervisningen."³¹ Det är stora krav på att varje individ skall ges den kunskap och därigenom måste läraren ha mycket kunskap om individuell studieteknik, "varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter".³² Detta kan också vara en orsak till att eleverna inte är tillräckligt skärpta under lektionerna, men jag tror att det finns ännu en orsak. Det är den som är den mest otäcka orsaken för en lärare. Jag tror att många elever inte vill, inte bryr sig och bara struntar i allt. Det är en skrämmande orsak men förmodligen är den sann i många fall på olika skolor. Dessutom växer problem sig bredare och sprider sig till att elever inte gör till exempel sina läxor eller studerar hemma. Där i hemmet finns det mycket annat som tar barns uppmärksamhet istället. Ett problem är tv: s inflytande på barnen, den tar mera tid än mycket annat. Istället för läxor ägnas många timmar framför den fyrkantiga lådan.³³ Det stora problemet i allt detta är hur lärarna gör för att få eleverna mera skärpta i skolan? Lärarna måste enligt mig kontakta föräldrar genom någon form och be dem hjälpa sina barn att studera. Dessutom tror jag att några lärare kanske måste fundera ut någon annan utlärningsmetod som kan ge eleverna en nytändning. Eller måste vi ta det till en helt ny nivå som idag diskuteras flitigt, till den nivå där man skall få betyg i uppförande. Detta vill i alla fall moderaterna, folkpartiet och kristdemokraterna ska bli sanning. Kommer detta att bli en bra lösning eller kommer eleverna att göra revolt mot detta? Det borde inte behövas föra in ett sådant betyg för man måste fråga sig vart eleverna får sina förebilder. Det borde vara i hemmet. Alltså deras föräldrar ska

³¹ Lpo 94 1994, 11

³² Lpo94 1994, 9

³³ Inger Enkvist 2007, 141

inte endast fungera som en bankomat. Föräldrarna är levande modeller för hur man ska leva, därifrån ska eleverna hämta kunskap.³⁴ Men detta går inte i alla familjer, föräldrarna kanske inte är några bra förebilder. Med detta i tanken så måste skolan upprätthålla normer så att det barn som inte får det hemifrån kan få det i skolan.³⁵ Kan hemmet inte fungera som en förebild så kan nog idén om betyg i uppförande komma till sin plats i skolor runt om i landet.

Intervjuperson D:s teori om religionsundervisning där han lägger mycket tid på islam blev till stort intresse för mig. Gör han så att de andra religionerna hamnar vid sidan om islam. Blir det tvärtemot vad min uppsats går ut på? Han berättade för mig att han kanske lägger för mycket tid på islam, men han gör det för att förstå händelser runt om i världen. Men det finns flera religioner som också har plats i många händelser runt om i världen, till exempel Israel och Palestina konflikten. Det han säger och pekar på är en viktig punkt men är det inte lika viktigt att förstå den kristna religionen och det som har skapat det här samhället? "Utvecklar förståelse av hur kristendomen påverkat det svenska samhället".³⁶ Säkerligen har han undervisning om kristendom, men det är viktigt att tänka på. Bara för att man ska vara mera öppen för andra religioner får inte lärare glömma bort att ge eleverna förståelsen för vad vårt land är byggt på. "En förståelse av det svenska samhället och dess värderingar fördjupas genom kunskaper om de kristna traditioner som dominerat i Sverige".³⁷ Det står uppspaltat i dagens kursplan att lärare ska visa den kristna värdegrunden och vad vårt samhälle är byggt på. Genom detta skapas en förståelse och det är minst lika viktigt som att lära sig hur andra religioner ser på saker och ting. När man har kunskap om sin egen grund kan man arbeta sig emot de andra religionerna och kan jämföra samt förstå dem. En viktig del i undervisningen, men det som det egentligen handlar om är att inte glömma bort något i ämnet. Vi behöver lära ut till våra elever vad vårt samhälle står på för grunder samt hur olika religioner i världen ser ut och vad de står för. Skapa förståelse för andra kulturer och religioner.

³⁴ Inger Enkvist 2007, 28

³⁵ Inger Enkvist 2007, 10

³⁶ Kursplan för religionsämnet

³⁷ Kursplan för religionsämnet

8 Sammanfattning

- Undervisningen förr har sett ut enligt de lärare som jag intervjuat på följande sätt. Två av de tre som intervjuats ger en bild av att undervisningen förr var fast i gamla banor där kristendomen speglade undervisningen. Det var långt ifrån öppet för andra religioner, de nämndes endast kort och på en ytlig kunskapsnivå. Men från den tredje läraren får vi en bild av hur undervisningen förr var en enormt öppen undervisning där det speglades av öppenhet. Det var öppet för alla religioner och det var långt ifrån en undervisning som endast var riktad mot kristendomsundervisning.
- Religionsundervisningen idag är en komplicerad undervisning. Där vissa lärare arbetar med förståelse för religionerna för att se att alla är lika i grunden. En annan lärare arbetar också med förståelse för religionerna men anser att kristendomen speglar mycket av undervisningen och tar mycket plats. Den tredje läraren arbetar mest med de semitiska religionerna och det andra läggs på en nivå som är en förberedelse för gymnasieutbildningen.
- Fokus i undervisningen förr är splittrat mellan lärarna där vissa lade fokus på kristendomen och livsfrågor. Andra lärare lade fokus på alla religioner i världen. Idag är det också ganska splittrat mellan vad lärare lägger sitt fokus på. Några väljer att arbeta med förståelse för religioner och andra lägger det på kristendomen och endast snuddar vid de andra.
- Lpo94 är för alla lärarna bred och öppen. Den har många fördelar enligt lärarna men den kommer med ett mycket stort ansvar. Det den saknar är tydliga mål för vad eleverna ska lära sig. Om lgr69 som man arbetade med förr fick jag indikationer om att den var enormt detaljerad. Den var bra på så vis att den visade precis vad eleverna skulle lära sig och det mesta man funderade över stod i läroplanen.
- Om framtidens ovetande verklighet sades mycket. Framtiden kommer att föra in nya idéer i religionsämnet. De nya idéerna kommer att bestå av sekter och nya religioner som kommer till vårt samhälle. En lärare anser att det finns några viktiga punkter som kan påverka ämnet, om ämnet kommer att få betyg i varje del och om ämnet religion kommer att förbli

ett grundämne på gymnasiet. Det är viktiga framtida poänger om hur ämnet religion kommer att fostras in i den nya tiden.

9 Referenslista

Enkvist, Inger 2007. *Uppfostran och utbildning*, WS Bookwell; Finland

Hartman, Jan. 1998. *Vetenskapligt tänkande från kunskapsteori till metodteori* andra upplagan 2004, Lund: Studentlitteratur

Holme, Idar Magne, Bernt Krohn Solvang. 1991. *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

Karlsson, Pia, Svanberg Ingvar. 1997. *Religionsfrihet i Sverige om möjligheten att leva som troende*, Lund: Studentlitteratur

Läroplan för grundskolan allmän del. 1969. Stockholm: Liber utbildningsFörlag

Läroplan för grundskolan. 1969. *Supplement 2 orienteringsämnen högstadiet, kompletterande anvisningar och kommentarer*, Liber AB: Stockholm

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. 1994.

<http://www.skolverket.se/sb/d/193/url/0068007400740070003a002f002f0077007700770034002e0073006b006f006c007600650072006b00650074002e00730065003a0038003000380030002f00770074007000750062002f00770073002f0073006b006f006c0062006f006b002f0077007000750062006500780074002f0074007200790063006b00730061006b002f005200650063006f00720064003f006b003d0031003000360039/target/Record%3Fk%3D1069>, (åtkomst 2007-04-11 16:17)

Olivestam, Carl E. 2006. *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*, Liber AB: Korotan, Ljubljana, Slovenien

Richardson, Gunnar. 1977. *Svensk utbildningshistoria skola och samhälle förr och nu* sjätte reviderade upplagan 1999, Lund: Studentlitteratur

<http://www.skolverket.se/content/1/c4/23/08/NU03Rel2Skolv.pdf> (åtkomst 2007-05-09 13:43)

http://www.scb.se/templates/tableOrChart_26046.asp (åtkomst 2007-05-09 13:43)

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=24&skolform=11&id=3886&extrald=2087> (åtkomst 2007-05-16 09:16)

Intervjuer:

Intervjuperson A, intervjuad 23/3 - 2007 klockan 12.00

Intervjuperson B, intervjuad 4/4 - 2007 klockan 12.00

Intervjuperson C, intervjuad 25/4 - 2007 klockan 17.30

Intervjuperson D, intervjuad 28/3 – 2007 klockan 11.00

Intervjuperson E, intervjuad 30/3 – 2007 klockan 09.30

Intervjuperson F, intervjuad 26/4 – 2007 klockan 12.20